

2. sz. függelék: Esélyegyenlőségi szószedet

Az esélyegyenlőség kapcsán a szóhasználat nagyon nagy jelentőségű kérdés: hozzájárulhat, de ellene is hathat az esélyegyenlőség előmozdításának. Ugyanakkor nem mindig egyértelmű, hogy az adott helyzetben melyek a kívánatos, vagy éppen a kerülendő szavak, kifejezések. Nagy különbség van a jogszabályok, a szakirodalom, vagy éppen az érdekvédelmi mozgalmak szóhasználatában. Egyes esetekben az érintettek közössége sem teljesen egységes e tekintetben.

Legfontosabb javaslatok a szóhasználat kapcsán:

- (1) Ha lehetséges, akkor mindig tisztázd *az érintettekkel*, hogy mit preferálnak, és mit tartanak sértőnek, kellemetlennek!
- (2) Amennyiben lehetséges, úgy kerüljük az összefoglaló kategóriák alkalmazását. Helyette inkább fogalmazzunk úgy, hogy mozgássérült hallgató, autista hallgató, fiatalkorú hallgató stb.
- (3) Időnként azonban elkerülhetetlen a tágabb, összefoglaló kategóriák alkalmazása. Ekkor kövessük jelen szószedet ajánlásait.

Legbővebb kategória: az esélyegyenlőségi törekvések érintettjei

Használható kifejezések	Megjegyzés
Érintett hallgatók	
Védett tulajdonságú hallgatók	<i>Inkább hivatalos nyelvezetben javasoljuk. Ezt használja a 2003. évi CXXV. tv. „az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról”, illetve az SZTE aktuális Esélyegyenlőségi Terve.</i>
Sajátos szükségletű hallgatók	<i>Sajátos szükséglet = az „átlagra kialakított” működési módok nagy valószínűséggel nem adekvátak számukra.</i>

A fogyatékossgal élő és a nem fogyatékossgal élő hallgatók megnevezése (mindig jelzőként használjuk!)

Használható kifejezések	Megjegyzés
Fogyatékossgal élő... (hallgató/személy)	<i>Ebben nem teljesen egységes a fogyatékos emberek közössége. A „nemzeti felsőoktatásról” szóló 2011. évi CCIV. tv. az előbbbit, míg a „fogyatékos személyek jogairól...” szóló 1998. évi XXVI. tv. az utóbbbit használja.</i>
Fogyatékos...	
Sajátos képzési igényű...	<i>Oktatási kontextusban ezt javasoljuk. Az SZTE Egyetemi Életvezetési Tanácsadó Központ ezt használja.</i>
„Ép”... (azaz nem fogyatékossgal élő)	<i>Amennyiben elkerülhetetlen, úgy ezt használjuk a fogyatékossgal élő ellenpárjaként (semmiképpen sem az „egészségeset”). Mindig idézőjelben használjuk!</i>
Kerülendő kifejezések	Megjegyzés
Beteg, sérült	<i>A fogyatékossgal nem egyenlő a betegséggel</i>
Egészséges (a fogyatékossgal élő ellenpárjaként)	

A különböző fogyatékossgal élő hallgatók megnevezése
(mindig jelzőként használjuk!)

Javasolt kifejezések	Kerülendő kifejezések
Autizmussal élő, autista... (hallgató/személy) <i>(ebben nem teljesen egységes az autista emberek közössége; az autista emberek sok esetben azt hangsúlyozzák, hogy az autizmus az identitásuk elválaszthatatlan része; nem egyszerűen autizmussal élnek, hanem autisták)</i>	
Értelmi fogyatékos...	Szellemi fogyatékos <i>(nem a lelki egészség, vagy a „jólelkűség” hiánya jellemzi az értelmi fogyatékos embereket)</i>
Mozgáskorlátozott; Mozgássérült	Rokkant, béna, nyomorék
Siket, Hallássérült	Süket, süketnéma
Vak; Látássérült	Világtalan

További fontos kifejezések

Javasolt kifejezések	Kerülendő kifejezések
Braille-írás (pontírás)	Vakírás
Halló... (ember) <i>(ha szükséges ezt használjuk a siket ellenpárjaként)</i>	
Hallókészülék	Nagyothalló készülék
Jelnyelv	Jelbeszéd, mutogatás
Képernyő-felolvasó szoftver	Beszélő szoftver
Kerekesszék	Tolószék, toló kocsi
Látó... (ember) <i>(ha szükséges ezt használjuk a vak ellenpárjaként)</i>	
Szemléletformálás	Érzékenyítés <i>(Az esélyegyenlőség előmozdítása során nem elégséges csak az érzésekre támaszkodni, szükséges a helyzet megértése, és a segítségnyújtás módjainak ismerete, elsajátítása)</i>